

Μάθημα: ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

- 1. Κείμενο: Λάθη πολιτικώς ορθά** του Δ. Αναστασόπουλου
- 2. Το τέλος της έκπληξης** του Θ. Γιαλκετζή
- 3. Μην πυροβολείτε τους μετανάστες!** Του Αριστείδη Ν. Χατζή
- 4. Γιατί δεν ανεβαίνουμε στις σοφίτες** του Ε. Αρανίτση
- 5. Οι οικολόγοι δεν μπορούν να αγνοήσουν τον καπιταλισμό**
Του George Monbiot / **The Guardian**
- 6. Η φωνή των εφήβων** του Γ. Μπαμπινιώτη
- 7. Μπορεί να τεκμηριωθεί η απόφαση ευθανασίας;** του Στ. Ν. Αλαχιώτη

Μάθημα: ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

(1)

Κείμενο: Λάθη πολιτικός ορθά του Δ. Αναστασόπουλου

Πόση σημασία έχει να αντικαταστήσεις μια λέξη σε ένα λογοτεχνικό έργο; Ο δόκτωρ Α. Γκρίμπεν, μελετητής του Μαρκ Τουέιν, πιστεύει ότι δεν έχει ιδιαίτερη βαρύτητα. Γι' αυτό και ως επιμελητής της νέας έκδοσης του μυθιστορήματος *«Οι περιπέτειες του Χάκλμπερι Φιν»*, που θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις New South Books στην Αλαμπάμα, άλλαξε τη λέξη «νέγρος» με τη λέξη «σκλάβος» και τις 219 φορές που αναγράφεται στο βιβλίο. Έτσι ο αμερικανικός, αλλά και ο ευρωπαϊκός τύπος γέμισαν από δημοσιεύματα, που καταγγέλλουν ότι «η πολιτική ορθότητα επιτίθεται και στη λογοτεχνία». Η πιο ειρωνικά: «Ο Μαρκ Τουέιν μπαίνει σε διαδικασία λεύκανσης». Το ζήτημα φυσικά δεν είναι τόσο απλό. Ο πανεπιστημιακός Γκρίμπεν υπερασπίζεται την επιλογή του με επιχειρήματα που αντλούνται από τη φιλοσοφία του πολιτικά ορθού. Απαλλάσσει το βιβλίο από τη λέξη «νέγρος» γιατί δεν θέλει τα μαύρα παιδιά που θα προσπαθήσουν να το διαβάσουν να το εγκαταλείψουν με απέχθεια. Όπως διατείνεται ο ίδιος, το νόημα της ιστορίας δεν αλλάζει. *«Τα παιδιά -που είναι και οι πιο συχνοί αναγνώστες του Χάκλμπερι Φιν και του φίλου του Τομ Σόγερ- μαθαίνουν για το ρατσισμό και τη δουλεία στον αμερικανικό Νότο του 19^{ου} αιώνα, χωρίς να είναι υποχρεωμένα να υποστούν μια τόσο φορτισμένη με αρνητικά στερεότυπα λέξη»* υποστηρίζει. Πραγματικά η λέξη «σκλάβος» αποδίδει σωστά την περιγραφή του μαύρου δούλου, του Τζιμ, που δραπετεύει και συνοδεύει τον Χάκλμπερι Φιν στις διασκεδαστικές του περιπέτειες. Όμως από την άλλη ο Μ. Τουέιν ήταν σαφής σε ό, τι αφορά τη χρήση κάθε συγκεκριμένης λέξης στο συγγραφικό του έργο. *«Η διαφορά ανάμεσα στη σωστή και στη σχεδόν σωστή λέξη, είναι όση η διαφορά ανάμεσα σε μια αστραπή και σε μια πυρολαμπίδα»* έγραφε σε μια επιστολή του 1888 σαν να ήθελε να προλάβει μια τέτοια πρωτοβουλία.

Κάπως έτσι ο Γκρίμπεν εναντιώνεται στην επιθυμία του συγγραφέα. Άλλωστε το ίδιο το επιχείρημα του ότι προσπαθεί να *«πλησιάσει τον αναγνώστη του 21^{ου} αιώνα»* μοιάζει έωλο. Πολύ πιο απλά, το *χιπ χοπ* που κάνει θραύση στην ίδια ηλικιακή ομάδα, τους πιτσιρικάδες, είναι γεμάτο από την επικίνδυνη λέξη «νέγρος». Το ιστορικό *χιπ χοπ* συγκρότημα Niggers With Attitude το έκανε επιδεικτικά, θυμίζοντας με το όνομα τους ότι οι μαύροι των σύγχρονων αμερικανικών γκέτο δεν διαφέρουν από τους παλιούς σκλάβους. Αλλά και οι επίγονοι τους διατηρούν την ίδια στάση. Από το «Bitch Niggaz» του Ν. Ντρε μέχρι το «Field Nigga Boogie» των Public Enemy, οι ράπερ, η «φωνή» των μαύρων, δεν έχουν πρόβλημα με τον συγκεκριμένο επιθετικό προσδιορισμό. Η μόνη παραχώρηση τους στην πολιτική ορθότητα φαίνεται στα εξώφυλλα των δίσκων που *«κοσμούνται»* από την ετικέτα «parental advisory», προειδοποιώντας ότι το περιεχόμενο των στίχων απαιτεί τη γονική συναίνεση. Η τα αστεράκια στους τίτλους στη θέση αμφιλεγόμενων λέξεων όπως το «F*** tha Police» των NWA. Αλλά *«Οι περιπέτειες του Χάκλμπερι Φιν»* δεν είναι ραπ από τα γκέτο. Είναι ένα λογοτεχνικό έργο που, όπως θυμίζει ο αμερικανικός τύπος, παραμένει το *magnus opus* του Τουέιν και βιβλίο αναφοράς για τη λογοτεχνία των ΗΠΑ. *«Όλη η αμερικανική λογοτεχνία προέρχεται μόνο από ένα βιβλίο του Μαρκ Τουέιν που έχει τον τίτλο "Χάκλμπερι Φιν"»* σημείωνε ο Ε. Χέμινγουεϊ. *«Όλα τα υπόλοιπα λογοτεχνικά έργα προέρχονται απ' αυτό. Δεν υπήρχε κάτι πριν. Και δεν υπήρξε τίποτα τόσο καλό μετά»*. Παρόλα αυτά κανείς δεν αμφισβητεί τις καλές προθέσεις του Γκρίμπεν. Άλλωστε τα σπέρματα της πολιτικής ορθότητας βρίσκονται στο κίνημα της Νέας Αριστεράς, αυτής που ξεπήδησε από τους γοφούς του Έλβις, όπως έγραφε ο Τ. Ρούμπιν. Την αμερικανική αριστερά που μπορεί να μην κατάφερε τα χρόνια του '60 να πραγματοποιήσει την πολιτική επανάσταση που προσδοκούσε, κατάφερε όμως να εδραιώσει μια πολιτιστική επανάσταση. Τότε επικράτησε και η άποψη ότι απέναντι

στη γλώσσα της εξουσίας πρέπει να διαμορφωθεί μια νέα γλώσσα. Ή όπως το έθετε με σαφήνεια ο καταστασιακός Μ. Καγιάτι, «*απορρίπτουμε κάθε γλωσσολογική ή άλλη εξουσία. Μόνο η πραγματική ζωή δίνει το νόημα και μόνον η πράξη το επαληθεύει. Η διαμάχη γύρω από το πόσο πραγματικό είναι το νόημα μιας λέξης, είναι καθαρά σχολαστικό ζήτημα αν απομονωθεί από την πρακτική*». Η πρακτική οδήγησε τους αμφισβητίες να οργανώσουν ένα νέο λεξιλόγιο απ' όπου έλειπαν λέξεις όπως «*νέγρος*», φορτισμένη με όλο το ρατσισμό της επίσημης εξουσίας. Γι' αυτό και τότε αντιδρούσαν σφόδρα οι συντηρητικοί των ΗΠΑ, που έκαναν λόγο για «*πολιτιστικό μαρξισμό*». Αν τότε όμως η πολιτική ορθότητα ήταν ανάγκη, τρεις δεκαετίες μετά έμοιαζε με βραχνά. Η απόρριψη κάθε έννοιας κυριαρχίας στη γλώσσα οδηγούσε σε τραγελαφικές καταστάσεις. Όπως τη μετατροπή του History σε His/Her story επειδή το πρόθεμα his θύμιζε την πατριαρχία. Κάπως έτσι η κουλτούρα άρχισε να διαμορφώνεται κάτω από μια τραγελαφική λεκτική δικτατορία που επιβαλλόταν παντού. Η Χιονάτη και οι επτά νάνοι, το γνωστό παραμύθι, έπρεπε να αλλάξει αφού η λέξη *νάνος* θεωρούνταν υποτιμητική και αντικαταστάθηκε με τον όρο *μικρός άνθρωπος*. Ενώ το τέλος του παραμυθιού της Κοκκινοσκουφίτσας άλλαξε ώστε να γίνει φίλη με τον λύκο, ώστε να μην τρομάζουν τα παιδιά. Είναι αυτή η φρενίτιδα που έφτασαν να καταδικάζουν συγγραφείς όπως η Ισπανή λογοτέχνιδα Α. Μ. Ματούτε: «*Ο λύκος στην Κοκκινοσκουφίτσα*», έγραψε, «*συμβολίζει τους αληθινούς κινδύνους που θα αντιμετωπίσει ένα παιδί αργότερα. Κάθε παραμύθι είναι μια συμβολική μήυση για τον πραγματικό κόσμο. Αν τα προστατεύουμε διαρκώς από κάθε υποτιθέμενο κίνδυνο, τα παιδιά θα βρεθούν στο τέλος να μην μπορούν να ξεχωρίσουν το καλό από το κακό*». Φυσικά η πολιτική ορθότητα δεν έμεινε εκεί. Μετά την επιτήρηση της γλώσσας άρχισε και η επιτήρηση των συμπεριφορών. Το τσιγάρο σβήστηκε από παλιές φωτογραφίες όπως του Χ. Μπόγκαρτ στο πλαίσιο της αντικαπιτιστικής εκστρατείας. Όπως σβήστηκε και από το στόμα του φτωχού και μόνου καουμπούι Λούκι Λουκ και αντικαταστάθηκε από το 1983 με ένα στάχυ. Και ας θυμίζουν κάποιιοι ότι αυτή η υστερία με την εξάλειψη του τσιγάρου από κάθε παλιά φωτογραφία ή σκίτσο είναι άλλη μια προσπάθεια αυτού που ο Μισέλ Φουκό αποκαλούσε «*έλεγχος του σώματος*» μέσα από απαγορεύσεις. Και ας ακούγεται παράλογο το γεγονός ότι ένα παιδί θα εθισθεί στο αλκοόλ επειδή η Κοκκινοσκουφίτσα πάει ένα μπουκάλι κρασί στη γιαγιά της μέσα στο δάσος. Ή ότι τα παιδιά θα γίνουν ρατσιστές αν διαβάσουν ότι ο «*Τσάρλι και το Εργοστάσιο Σοκολάτας*» έχει για εργάτες μαύρους πυγμαίους, όπως στην αρχική εκδοχή του βιβλίου του Βρετανού συγγραφέα Ρ. Νταλ. Πίσω στη λογοτεχνία, πολλοί συγγραφείς από το παρελθόν είχαν κατηγορηθεί για ξεκάθαρο ρατσισμό. Ένας από τους διασημότερους ήταν ο Τ. Κόνραντ, αφού ο Ε. Κλίβερ, ηγετικό στέλεχος του Κόμματος των Μαύρων Πανθήρων, έγραφε από τα χρόνια του '60 για το φυλετικό μίσος που κατακλύζει τον «*Νέγρο του Νάρκισσου*» ή την «*Καρδιά του Σκότους*». Αλλά δεν σκέφτηκε ποτέ να τον «*διορθώσει*». Αντίθετα με τη λογική του στρατευμένου ακτιβιστή, θεωρούσε ότι αυτά τα έργα πρέπει να διαβάζονται από τους μαύρους ώστε να γνωρίζουν πώς τους αντιμετώπιζαν σε μιαν άλλη εποχή οι λευκοί αποικιοκράτες και δουλέμποροι. Ο Γκρίμπεν με την εμμονή του να απαλλάξει τον Τουέιν από τη λέξη «*νέγρος*» ξεχνάει τον ίδιο τον συγγραφέα που θύμιζε πως ό, τι «*θεωρείται ριζοσπαστικό αυτόν τον αιώνα γίνεται κτήμα των συντηρητικών τον επόμενο, αφού έχει ήδη φθαρεί*». Με άλλα λόγια η παρέμβαση λόγω πολιτικής ορθότητας σε ένα λογοτεχνικό έργο του 19^{ου} αιώνα δεν είναι ποτέ πράξη κατά του ρατσισμού, αλλά ξεκάθαρη λογοκρισία. Και ταυτόχρονα αντιμετωπίζει τον αναγνώστη ως ένα παθητικό άτομο που αδυνατεί να κάνει τους απαραίτητους

συνειρμούς. Δηλαδή, να αντιμετωπίσει ένα έργο σύμφωνα με την εποχή που γράφτηκε.

Επεξεργασία κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Αποδώστε περιληπτικά το νόημα του κειμένου; (10 σειρές)
2. Δώστε τη δομή του κειμένου σε μορφή διαγράμματος και σχολιάστε την;
3. Ποια είναι τα επιχειρήματα του Γκρίμπεν προκειμένου για την υποστήριξη της γλωσσικής παρέμβασης του στο έργο του Μ. Τουέιν;
4. Τι καταλογίζουν στον Γκρίμπεν όλοι εκείνοι που αντιτίθενται στην αλλαγή όρων και εννοιών στο έργο του Μ. Τουέιν;
5. Πως υποστηρίζεται η άποψη ότι «η πολιτική ορθότητα επιτίθεται και στη λογοτεχνία» μέσα στο κείμενο μας με αφορμή την ενέργεια του Γκρίμπεν;
6. Τι αντιπροσωπεύει κατά τον *E. Χέμινγουεϊ το έργο του Μ. Τουέιν Χάκλμπερι Φιν* για την αμερικανική λογοτεχνία;
7. Σε ποιες άλλες περιπτώσεις της τέχνης –πέραν της λογοτεχνίας- παρατηρούνται συμπεριφορές και κινήσεις όπως αυτές του Γκρίμπεν;
8. Τι ακριβώς πρεσβεύει ο Μ. Καγιατί γύρω από το νόημα των λέξεων;

Ανάπτυξη Κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Πότε έχουμε αναφορικά με την κατανόηση και πρόσληψη λογοτεχνικών κειμένων, -πάντα σύμφωνα με το δοκίμιο μας, μια πράξη κατά του ρατσισμού και όχι ξεκάθαρη λογοκρισία. στο χώρο της λογοτεχνίας ή και της κουλτούρας γενικότερα;
2. Πως εκτιμάτε εσείς την ενέργεια του Γκρίμπεν, θα προβαίνατε σε μια παρόμοια κίνηση και για ποιον λόγο;
3. Πιστεύετε πως ο ρατσισμός θα μπορούσε να ενισχυθεί ή και το αντίθετο μέσα από έργα του λόγου;
4. Έχετε υπόψη σας παρόμοιες συμπεριφορές με αυτές που παρατίθενται στο κείμενο μας στο χώρο της λογοτεχνίας της χώρας σας;
5. Πως κρίνετε τη μεταφορά λογοτεχνικών έργων που έχουν γραφεί σε παλιότερες γλωσσικές φόρμες σε μια νεότερη ιδιαίτερα όταν μιλούμε για παιδική λογοτεχνία
6. Σε θέατρο της Νέας Υόρκης παίζεται Σαίξπηρ στο πρωτότυπο (αγγλικά της αναγεννησιακής περιόδου) πως βλέπετε την όλη προσπάθεια;

Έκθεση:

Θέμα: Η λογοκρισία είναι μια τακτική και μια πρακτική στη συνέχεια που εφαρμόστηκε και εφαρμόζεται σε περιπτώσεις, όπου δεν υπάρχει ή καταστρατηγείται σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό η ελευθερία του λόγου. Πως μπορεί αυτή να αποφευχθεί ιδιαίτερα όταν τα όρια μεταξύ λογοκρισίας και ελευθεροτυπίας δεν είναι απόλυτα διακριτά και όταν οι συνέπειες από την εφαρμογή της δεν είναι άμεσες ούτε και εντοπίζονται εύκολα.
(προβληματιστείτε ιδιαίτερα γύρω από τα όσα συμβαίνουν στο χώρο του πολιτισμού)

Το τέλος της έκπληξης του Θ. Γιαλκετζή

Το ακόλουθο κείμενο του Ουμπέρτο Εκο γράφτηκε από τον Ιταλό σημειολόγο με αφορμή το Φεστιβάλ «Σκηνές της Ευρώπης», που έγινε στη γαλλική πόλη Reims από τις 3 ως τις 19 Δεκεμβρίου 2009.

Οι ιστορικοί του Μεσαίωνα μας λένε ότι, εκείνη την εποχή, για τον κάτοικο ενός χωριού υπήρχε η πιθανότητα να μην πάει ποτέ στη διάρκεια της ζωής του στο χωριό ή στην πόλη που απείχε δέκα χιλιόμετρα, αλλά υπήρχαν ορισμένες πιθανότητες να επισκεφθεί ως προσκυνητής τον Άγιο Ιάκωβο της Κομποστέλα ή την Ιερουσαλήμ. Σίγουρα επομένως γνώριζε τα ξυλόγλυπτα και τα υαλογραφήματα της εκκλησίας του, αλλά τι θα είχε δει και καταλάβει από τα οικοδομήματα που συναντούσε στη διάρκεια του προσκυνήματος του;

Μέχρι τον εικοστό αιώνα, η γνώση που είχαν οι άνθρωποι για την τέχνη άλλων χωρών και πολιτισμών ήταν πολύ περιορισμένη. Πόσα έργα τέχνης του πολιτισμού του έβλεπε ένας Γάλλος πολίτης μέχρι τον 19^ο αιώνα; Η πρόσβαση στις ιδιωτικές συλλογές ή ακόμη και στα μουσεία ήταν δυνατή μόνο για μια ελίτ και σε κάθε περίπτωση για μια ελίτ των πόλεων. Μέχρι την επινόηση της φωτογραφίας, για να γνωρίσουν πώς ήταν ένα έργο τέχνης, που ήταν ας πούμε στη Φλωρεντία, προσέφευγαν σε γκραβούρες - σε εκείνα τα θαυμάσια βιβλία του Λακρουά στα οποία οι Παναγιές κάθε αιώνα (είτε ήταν βυζαντινές είτε αναγεννησιακές) είχαν την όψη των κοριτσιών που γέμιζαν τα ιστορικά αφηγήματα της ρομαντικής εποχής! Ας θυμηθούμε ότι μια από τις ετυμολογίες του kitsch -οι υποθέσεις είναι βέβαια πολλές- είναι το sketch, το σκίτσο, το μικρό και βιαστικό σχέδιο. Οι Άγγλοι ευγενείς, στη διάρκεια του μεγάλου ταξιδιού τους στην Ιταλία, για να διατηρήσουν την ανάμνηση των μνημείων και των πινακοθηκών που επισκέπτονταν, ζητούσαν από τους καλλιτέχνες του δρόμου να τους φτιάξουν ακριβώς ένα σκίτσο, συχνά πολύ βιαστικό, του έργου που είδαν για μια μόνον φορά. Έτσι, ακόμα και η ανάμνηση της άμεσης καλλιτεχνικής εμπειρίας μεσολαβούνταν από ανακριβείς αναπαραστάσεις. Και δεν μπορούμε να πούμε ότι, ακόμη και με την επινόηση της φωτογραφίας, τα πράγματα βελτιώθηκαν πολύ, αρκεί να κοιτάξουμε κάποιο γνωστό βιβλίο ιστορίας της τέχνης του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα, όσο δηλαδή δεν είχαν γίνει δυνατές οι έγχρωμες αναπαραγωγές.

Αυτό που συνέβαινε με τις οπτικές τέχνες συνέβαινε και με τον κόσμο του θεάματος. Είναι γνωστή εκείνη η θαυμάσια νουβέλα του Μπόρχες στην οποία ο Αβερόης, ο οποίος μάταια προσπαθεί να μεταφράσει από τον Αριστοτέλη τους όρους «τραγωδία» και «κωμωδία» (επειδή αυτές οι μορφές τέχνης δεν υπήρχαν στη μουσουλμανική κουλτούρα), ακούει να αφηγούνται ένα παράξενο γεγονός που ένας ταξιδιώτης παρακολούθησε στην Κίνα, με πρόσωπα τα οποία πάνω σε μια εξέδρα, μασκαρεμένα και μεταμφιεσμένα σαν πρόσωπα άλλων εποχών, συμπεριφέρονταν με τρόπο ακατανόητο. Του αφηγούνταν τι είναι το θέατρο, αλλά αυτός δεν καταλάβαινε περί τίνος επρόκειτο. Στον σύγχρονο κόσμο η κατάσταση έχει αλλάξει ριζικά. Πρώτα απ' όλα οι άνθρωποι ταξιδεύουν, ακόμη και υπερβολικά, με τίμημα να βλέπουν παντού τον ίδιο τρόπο, ξενοδοχεία, υπεραγορές και αεροδρόμια, το ένα όμοιο με το άλλο, στη Σιγκαπούρη όπως στη Βαρκελώνη, και πολλά έχουν λεχθεί για την κατάρρα των «μη τόπων». Σε κάθε περίπτωση, όμως, κάτι βλέπουν οι άνθρωποι και υπάρχει μάλιστα η δυνατότητα ένας Γάλλος να έχει δει τις πυραμίδες ή το Empire State Building αλλά όχι την ταπισερί του Μπαγέ (περίπου όπως συνέβαινε και με τον χωρικό του Μεσαίωνα). Το μουσείο, το οποίο στο παρελθόν προοριζόταν για καλλιεργημένα πρόσωπα, σήμερα είναι ο προορισμός συνεχών ροών επισκεπτών

κάθε κοινωνικού στρώματος. Ίσως πολλοί κοιτούν αλλά δεν βλέπουν. Σε κάθε περίπτωση όμως αποκτούν πληροφορίες για την τέχνη διαφορετικών πολιτισμών. Εξάλλου, τα μουσεία ταξιδεύουν, τα έργα τέχνης μετακινούνται. Οργανώνονται μεγάλες εκθέσεις για εξωτικούς πολιτισμούς, από την Αίγυπτο των Φαραώ μέχρι τους Σκύθες, το παιχνίδι των αμοιβαίων δανεισμών έργων τέχνης γίνεται ιλιγγιώδες και μερικές φορές επικίνδυνο. Το ίδιο μπορεί να λεχθεί και για τα θεάματα και σίγουρα ένας κάτοικος ακόμη και μιας μικρής πόλης έχει περισσότερες πιθανότητες να δει ένα θέαμα του Berliner Ensemble ή του ιαπωνικού θεάτρου Νο από όσες είχαν οι γονείς του (...) Το ότι αυτό προκαλεί μια διεθνοποίηση του γούστου αποδεικνύεται από την εντυπωσιακή εμπειρία όσων έρχονται σε επαφή με τον κινεζικό καλλιτεχνικό κόσμο. Καθώς βγήκαν πρόσφατα από μια κατάσταση σχεδόν απόλυτης απομόνωσης, οι Κινέζοι καλλιτέχνες παράγουν έργα που δύσκολα μπορούν να διακριθούν από εκείνα που εκτίθενται στη Νέα Υόρκη ή το Παρίσι. Θα προχωρήσουμε προς ένα γενικευμένο γούστο, με βάση το οποίο ένα κινεζικό λαϊκό έργο τέχνης δεν θα μπορεί να διακριθεί από ένα αμερικανικό; Ή θα αναδυθούν μορφές **κρεολοποίησης**, με βάση τις οποίες διαφορετικοί πολιτισμοί θα παράγουν διαφορετικές ερμηνείες της ίδιας τεχνοτροπίας ή του ίδιου καλλιτεχνικού προγράμματος; Σίγουρα, το γούστο μας θα σημαδευτεί από το γεγονός ότι δεν φαίνεται πλέον δυνατό να νιώσουμε έκπληξη (και αδυναμία κατανόησης) μπροστά στο άγνωστο. Στον κόσμο του αύριο, το άγνωστο, αν θα υπάρχει ακόμα, θα βρίσκεται μόνον πέρα από τα άστρα. Αυτή η απουσία έκπληξης (και απόρριψης) θα συμβάλει σε μια μεγαλύτερη κατανόηση μεταξύ των πολιτισμών ή σε μιαν απώλεια ταυτότητας; Δεν πρέπει να αποφύγουμε την πρόκληση: καλύτερα να εντατικοποιήσουμε τις ανταλλαγές, τις διασταυρώσεις, τις επιμιξίες. Στη βοτανική τα μπόλιασμα ευνοούν τις καλλιέργειες. Γιατί όχι και στον κόσμο της τέχνης;

Επεξεργασία κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Αποδώστε περιληπτικά το νόημα του κειμένου (10 σειρές)
2. Με αφορμή ποιο γεγονός έγραψε ο Ουμπέρτο Έκο το δοκίμιο μας;
3. Πως περιγράφουν οι ιστορικοί του Μεσαίωνα τη δυνατότητα του ανθρώπου της εποχής τους για ταξίδια;
4. Ποια ήταν η γνώση των ανθρώπων για την τέχνη μέχρι τον 20^ο αιώνα;
5. Γιατί η φωτογραφία έφερε επανάσταση και μέχρι ποίου σημείου γύρω από την γνώση της τέχνης;
6. Πως προήλθε ο όρος kitsch κατά το κείμενο μας;
7. Ο,τι συνέβαινε παλιότερα με τις οπτικές τέχνες συνέβαινε και με τον κόσμο του θεάματος αναφορικά με τη γνώση της τέχνης κατά τον Ουμπέρτο Έκο. Αναφέρετε κάποια σχετικά παραδείγματα μέσα από το κείμενο μας.
8. Ποιος ήταν ο ρόλος του μουσείου κατά το παρελθόν και πως διαμορφώνεται αυτός σήμερα;
9. Ποιοι είναι οι επισκέπτες των μουσείων σήμερα και πως συμπεριφέρονται;
10. Ποια δυνατότητα έχει ο σύγχρονος άνθρωπος να πληροφορηθεί γύρω από τα συμβαίνοντα στην τέχνη του θεάματος;
11. Υπάρχει κάτι άγνωστο και για πόσο ακόμη στη ζωή μας;
12. Πόσο θα επηρεάσει η έλλειψη του στοιχείου της έκπληξης το γούστο μας;
13. Πως μπορούμε κατά τον Ουμπέρτο Έκο να ξεπεράσουμε το γεγονός της απουσίας της έκπληξης κερδίζοντας στο επίπεδο της κατανόησης μεταξύ των πολιτισμών και αποφεύγοντας την απώλεια ταυτότητας;

Ανάπτυξη Κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Επισκέπτεστε μουσεία; Αν ναι, για ποιο λόγο;
2. Πότε ένα μουσείο για σας επιτελεί το σκοπό του;
3. Βλέπετε να χάνεται σιγά-σιγά ο παιδαγωγικός και ο μορφωτικός ρόλος του μουσείου; Αν ναι τι έχετε να προτείνετε, ώστε να αποφευχθεί ένας τέτοιος κίνδυνος;
4. Είστε μια χώρα που προσελκύει πολλούς τουρίστες, εν ολίγοις ο μαζικός τουρισμός δεν σας είναι άγνωστος, πως εκτιμάτε τη διάθεση τους για το καινούργιο και μάλιστα το ποιοτικά καλύτερο;
5. Ποια είναι η δική σας συμπεριφορά ως τουριστών όταν επισκέπτεστε μια χώρα, η γνώση του πολιτισμού της βρίσκεται στις προτεραιότητάς σας ή όχι και γιατί;

Έκθεση:

Θέμα: Το κείμενο μας αποπνέει μια ανησυχία αναφορικά με το μέλλον του πολιτισμού και ιδιαίτερα σε σχέση με την πολυμορφία που αυτός επιδεικνύει σήμερα. Πιστεύετε ότι υπάρχει λόγος για μια τέτοιου είδους ανησυχία; Αν ναι, έχετε να προτείνετε κάτι και τι δίπλα στα όσα προτείνει ο συγγραφέας, έτσι ώστε να αποφευχθεί στο μέλλον μια ισοπεδωτική κατάσταση και απαξίωση ουσιαστικά, γύρω από την τέχνη και τον πολιτισμό γενικότερα; (Αναφερθείτε στην ατομική συμπεριφορά που θα πρέπει να επιδείξει ο καθένας απέναντι στο όλο ζήτημα αλλά και, στη συμπεριφορά ευρύτερων κοινωνικών συνόλων.

1. Μην πυροβολείτε τους μετανάστες! Του Αριστείδη Ν. Χατζή

Αυτοί που ξέρουν το “μυστικό” πίσω από τον καθρέφτη, περνάνε στην άλλη όχθη, ενώ οι άλλοι, όσοι δεν έχουν ιδέα για το μυστικό των γραμμάτων, δεν βλέπουν στον κόσμο παρά μόνο τα δικά τους βαρετά πρόσωπα. Οργάν Παμούκ, Το Μαύρο Βιβλίο

Πολλά δεν μας αρέσουν γύρω μας αλλά συνήθως μας απωθεί ό,τι είναι διαφορετικό από εμάς. Ενοχλούμαστε, όταν οι άνθρωποι γύρω μας κάνουν τα πράγματα με άλλο τρόπο και αγανακτούμε, όταν δεν μας μοιάζουν. Η ομοιογένεια μας επιτρέπει να εφησυχάζουμε: οι επιλογές μας ήταν τελικά σωστές. Μια νέα μόδα, ένα περιεργο κούρεμα, μια διαφορετική μουσική ή μια ακραία άποψη μπορεί να μας φοβίσει. Ένα άτομο, όμως, που ανήκει σε άλλη εθνότητα μπορεί ακόμα και να μας τρομοκρατήσει, γιατί κάνει σχεδόν τα πάντα διαφορετικά: μιλάει μια άλλη γλώσσα, ίσως έχει άλλο χρώμα, οπωσδήποτε δεν έχει τρόπους και σίγουρα οι συνήθειές του βρωμούν περισσότερο κι από τα φαγητά του. Δεν χρειάζεται να είναι «ξένος». Αν είναι Ρομά, μέλος εθνικής ή θρησκευτικής μειονότητας ή gay είναι αρκετά διαφορετικός για να μας φοβίσει. Η υπηκοότητα δεν παίζει τόσο μεγάλο ρόλο όσο η εικόνα. Αισθανόμαστε ασφαλείς μόνο απέναντι στον καθρέφτη μας.

Η μετανάστευση απλά οξύνει την κατάσταση γιατί δεν αποτελεί παρά αιτία για περισσότερο, επικεντρωμένο αλλά και ανεξέλεγκτο φόβο. Φοβόμαστε γενικά αλλά φοβόμαστε και ειδικά:

- Οι μετανάστες αυξάνουν την ανεργία και την ανισότητα
- Οι μετανάστες αυξάνουν την εγκληματικότητα

Όμως, έχει αποδειχθεί από πλήθος έρευνες ότι τα δύο αυτά φαινόμενα παρουσιάζονται μόνο βραχυπρόθεσμα. Φυσικά οι εξαθλιωμένοι, χωρίς εναλλακτικές και χωρίς ελπίδα, παράνομοι μετανάστες είναι υποψήφιοι εγκληματίες όσο παραμένουν σ' αυτή την κατάσταση. Αλλά παραμένουν για μικρό διάστημα, καθώς θα βρουν σύντομα καλύτερους τρόπους να επιβιώσουν ή θα υποχρεωθούν να εγκαταλείψουν τη χώρα. Κανείς δεν φεύγει από την πατρίδα του, για να ζήσει σε μια χώρα που του προσφέρει μόνο μια και μάλιστα άθλια επιλογή. Οι μετανάστες αυξάνουν πάντα τον πλούτο μιας χώρας. Η εθνική οικονομία ωφελείται και οι περισσότεροι αυτόχθονες το ίδιο. Όμως, ένα πολυσυζητημένο θέμα είναι το εάν ωφελούνται και όσοι είναι μέλη των κατώτερων κοινωνικά και οικονομικά τάξεων και ιδιαίτερα οι ανειδίκευτοι εργάτες. Έχει αποδειχθεί με σειρά μελετών ότι μακροπρόθεσμα ωφελούνται και αυτοί. Πρόσφατα ο οικονομολόγος David Card, έδειξε ότι η μετανάστευση είχε αμελητέα επιρροή στην αύξηση της ανισότητας στις Η.Π.Α. σε μια περίοδο (2000-2005) κατά την οποία εγκαταστάθηκαν στη χώρα 1,25 εκ. μετανάστες (πάνω από το ένα τρίτο ήταν παράνομοι).

Όμως, αυτοί οι φόβοι δεν είναι παρά συμπτώματα της νόσου της μη ανοχής. Πριν δύο χρόνια, σε μια πολυσυζητημένη εργασία του ο κοινωνιολόγος Robert Putnam έδειξε ότι η εθνοτική ποικιλομορφία και η πολυπολιτισμικότητα που αυξάνεται σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες υπονομεύουν την κοινωνική αλληλεγγύη βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα. «Όσο περισσότερο διαφορετικοί είναι οι άνθρωποι γύρω μας, τόσο λιγότεροι τους εμπιστευόμαστε». Ακόμα χειρότερα: «Όσο μεγαλύτερη η διαφορετικότητα γύρω μας, τόσο λιγότερο εμπιστευόμαστε ακόμα κι αυτούς που μοιάζουν μ' εμάς». Σαν την χελώνα κλεινόμαστε στο καβούκι μας. Αυτή η κοινωνική μοναξιά μπορεί να θεραπευθεί (σύμφωνα με τον Putnam) μόνο εφόσον προσπαθήσουμε ειλικρινώς να δημιουργήσουμε «κοινές ταυτότητες» στις κοινότητες, στα σχολεία, στον αθλητισμό. Η συνάφεια με τον «άλλον» θα μας αποκαλύψει ότι

αυτός δεν είναι εξωγήινος, είναι άνθρωπος σαν κι εμάς. Μόνο, εάν είμαστε τουλάχιστον ανεκτικοί στην διαφορά, θα μπορέσουμε να νιώσουμε άνετα μαζί της.

Είναι απαραίτητα καλή η διαφορά; Ναι, είναι. Σύμφωνα με τον John Stuart Mill η ηθική δυσφορία που προκαλεί το ακραίο, το διαφορετικό, ακόμα και το «ανήθικο» είναι καλοδεχούμενη, θα πρέπει να την καλλιεργήσουμε και να την ενισχύσουμε καθώς οδηγεί στην πλέον χρήσιμη κοινωνικά αντιπαράθεση. Ο φιλόσοφος Jeremy Waldron την ονομάζει «ηθική σύγκρουση» που συμβάλει στην εμφάνιση νέων και καλύτερων ιδεών που μόνο ένα σοκ στις καθιερωμένες ιδέες μπορεί να προκαλέσει. Μια σειρά εμπειρικών ερευνών του νομικού και πολιτικού επιστήμονα Cass Sunstein και των συνεργατών του ενισχύει την άποψη του Mill. Οι τελευταίοι παρακολούθησαν συνελεύσεις πολιτών σε πόλεις του Colorado που τις διέκριναν σε τρεις κατηγορίες: α) Πόλεις που οι κάτοικοι τους είναι στην πλειονότητα τους προοδευτικοί, β) πόλεις που οι κάτοικοι είναι στην πλειονότητα τους συντηρητικοί και γ) πόλεις που υπάρχει ισορροπία στις πολιτικές πεποιθήσεις. Συζήτησαν όλοι τα ίδια θέματα: το φαινόμενο του θερμοκηπίου, τις ποσοτώσεις και τον γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου. Οι κάτοικοι των ομοιογενών πολιτικά πόλεων έγιναν στο τέλος της συζήτησης περισσότερο φανατικοί με μικρότερη ανοχή για τα επιχειρήματα των άλλων. Οι απόψεις τους, έγιναν, δηλαδή περισσότερο ακραίες και εξαφανίστηκαν οι διαφοροποιήσεις ανάμεσα τους. Αντίθετα, οι πολίτες που συμμετείχαν σε συζητήσεις που τους εξέθεταν σε διαφορετικές απόψεις έγιναν πιο μετριοπαθείς: όχι μόνο ανέχονταν περισσότερο τις αντίθετες απόψεις αλλά ήταν έτοιμοι ακόμα και να υιοθετήσουν μερικές από αυτές. Ο Άλλος είναι αυτός που θα σε βοηθήσει να περάσεις μέσα από τον καθρέφτη, στην άλλη όχθη. Θα σου είναι άγνωστη αλλά μπορεί να βρεις και κάτι που θα σου αρέσει...

Επεξεργασία κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Αποδώστε περιληπτικά το νόημα του κειμένου. (10 σειρές)
2. Γιατί ενοχλούμαστε κατά το κείμενο μας όταν οι άνθρωποι πράττουν διαφορετικά απ' ότι εμείς;
3. Πως λειτουργεί η ομοιογένεια του κοινωνικού περιβάλλοντος στα άτομα-μέλη του αναφορικά με την παρουσία του ξένου-διαφορετικού;
4. Ποιος είναι ο ρόλος και η βαρύτητα της υπηκοότητας και της εικόνας αντίστοιχα, στην αποδοχή του ξένου στο πλαίσιο ενός κοινωνικού συνόλου.
5. Γιατί, τελικά, αισθανόμαστε κατά το κείμενο μας ασφαλείς μόνο απέναντι στον καθρέφτη μας;
6. Η μετανάστευση πως επηρεάζει και ενισχύει το φόβο μας απέναντι στον άλλον;
7. Για ποιους κυρίως λόγους φοβόμαστε κατά το κείμενο μας τους μετανάστες;
8. Πως επηρεάζουν κατά την έρευνα την εθνική οικονομία ενός κράτους οι μετανάστες;
9. Που οδηγεί η εθνοτική ποικιλομορφία και η πολυπολιτισμικότητα;
10. Πως μπορεί να θεραπευθεί η κοινωνική μοναξιά κατά τον Putnam;
11. Είναι καλή η διαφορά κατά τον S.S. Mill;
12. Σε ποια συμπεράσματα οδηγήθηκαν οι επιστήμονες μέσα από τις συνελεύσεις πολιτών στο Colorado σχετικά με την αποδοχή του διαφορετικού;

Ανάπτυξη Κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Περιγράψτε το μεταναστευτικό πρόβλημα στη χώρα σας;
2. Αντιμετωπίζονται σωστά κατά τη γνώμη σας οι συμπεριφορές ξενοφοβίας στη χώρα σας;
3. Ποια είναι, αν υπάρχει, η συμμετοχή των πολιτών στη χώρα σας στην επίλυση ρατσιστικών εκδηλώσεων;
4. Αισθάνεστε να έχετε κερδίσει κάτι εσείς προσωπικά από την παρουσία των ξένων δίπλα σας; (π.χ. συνήθειες, καθημερινότητα)
5. Γνωρίζετε τι περίπου προσφέρουν στην οικονομία της χώρας σας οι μετανάστες;

Έκθεση:

Θέμα: Η χώρα σας διαθέτει έναν σημαντικό αριθμό ξένων με διαφορετική νοοτροπία και συμπεριφορά απ' ότι εσείς. Το ότι συνυπάρχете μαζί τους επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τη ζωή σας; Η παρουσία τους κατά πόσο μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη μιας περισσότερο πολύμορφης κουλτούρας; Τι κινδυνεύει κατά τη γνώμη σας από τον Άλλο-Ξένο; Είναι δικαιολογημένοι οι φόβοι της αλλοίωσης των βασικών γνωρισμάτων μιας κοινωνίας από την ύπαρξη μεταναστών;

1. Γιατί δεν ανεβαίνουμε στις σοφίτες του Ε. Αρανίτση

Μέχρι χτες, τα φαντάσματα των αντικειμένων ζούσανε στις σοφίτες, γιατί τα αντικείμενα ήταν αρκετά όμορφα ώστε, μόλις τα παροπλίζαμε, να μεταμορφώνονται σε νεράιδες. Τώρα οι σοφίτες και τα πατάρια έγιναν σκουπιδότοποι.

Μιλώντας πριν από δύο βδομάδες για την παρακμή του αντικειμένου και, ταυτόχρονα, της λειτουργίας του δώρου -ένα ζήτημα στου οποίου την αγωνία, ομολογουμένως κάπως αλλόκοτη, υποτροπιάζω πάντοτε στις γιορτές, όταν η νωθρή αλλά ανυποχώρητη βουλιμία του μέσου καταναλωτή εκθειάζεται απ' όλες τις πλευρές με μια χροιά ψυχαναγκαστικού ενθουσιασμού-, μιλώντας λοιπόν για τα αντικείμενα, παρέλειψα τη διαπραγμάτευση του ερωτήματος σχετικά με το τι ακριβώς, ή περίπου, αφήνει πίσω του αυτός ο θάνατος και κατά πόσον η μελαγχολία του επηρεάζει τις αντιλήψεις μας για τις μορφές στο σύνολο τους. Όπως ξέρουμε, το αντικείμενο μιας χρήσης -δηλαδή το οποιοδήποτε- πάει ακήδευτο. Επιπλέον, εκείνο που χάνεται πρώτο σ' έναν κόσμο όπου η συναισθηματική και ανταλλακτική αξία των αντικειμένων αρχίζει να διαλύεται στην ανία και τη ματαιότητα -για να μην πούμε και για την αισθητική αξία που θα έπρεπε να αγκαλιάζει την ωφέλεια-, εκείνο που πρώτο υποκύπτει στην αποσύνθεση της ταυτότητας του υλικού μας περιγύρου, της εξαρτημένης άλλοτε απ' τον θαυμασμό και την έκπληξη, είναι το πράγμα που θεωρούσαμε -και ήταν- χαριτωμένο και στιλπνό, το πράγμα που ακτινοβολούσε θαμπά στο ημίφως της σοφίτας περιμένοντας να το ανακαλύψουμε ξανά και να το πενήθισουμε. Αυτή η απώλεια, αυτή η εξασθένηση των αρετών του χαριτωμένου πράγματος που πυροδοτούσε ειρωνικά χαμόγελα ή συγκινήσεις, μπορεί μεν να πέρασε σχεδόν απαρατήρητη υπό τη σημαία της επέλασης των πολυεθνικών και του καταναλωτικού εκδημοκρατισμού, όμως οι συνέπειες εξακολουθούν να είναι παραπάνω από ολοφάνερές όταν μπαίνει κανείς σ' ένα κατάστημα επίπλων ή συσκευών ή παιγνιδιών ή ρούχων -ακόμη και σ' ένα βιβλιοπωλείο. Εδώ δεν πρόκειται για τη σοφίτα ως τόπο νοσταλγίας, αλλά για την ίδια τη νοσταλγία της σοφίτας. Σε στιγμές αθέλητης ανθρωπιάς, μη αντέχοντας τον μονότονο και επιθετικό φθορισμό της κοινοτοπίας, πλαστικής, ηλεκτρονικής ή άλλης, αισθανόμαστε κρυφά ερωτευμένοι με την αναδρομική πολυτιμότητα όλων εκείνων που, μια φορά κι έναν καιρό, είχαν θεωρηθεί άχρηστα.

Η πτώχευση της σοφίτας ήταν η κορυφαία στιγμή στην αιώνια νύχτα του εμπορεύματος, όταν οι άνθρωποι παραιτήθηκαν άθελα τους απ' το δικαίωμα να επενδύουν στα πράγματα την ηθική και πνευματική καλλιέργεια της οποίας ήταν φορείς. Γύρισαν έτσι την πλάτη, για παράδειγμα, στη γοητεία των πανέμορφων ξύλινων σκαλιστών παιγνιδιών ώστε να δεχτούν τις στρογγυλές, άχαρες, κακόγουστες ή και αηδιαστικές σημερινές καρικατούρες από πολυουρεθάνη. Τυφλοί μάρτυρες της υποβάθμισης, αρνούνται πεισματικά να αναγνωρίσουν τον βαθιά απάνθρωπο ρόλο των κυνικών προτιμήσεων και συμβιβασμών που ευθύνονται για το μέγεθος της, καθώς και την αφέλεια που τους επέτρεψε να την εκλάβουν σαν χειραφέτηση απ' τα τετριμμένα ή δωρεάν ταξίδι στο Λας Βέγκας. Το σύνθημα που διαλαλούσαν τα καινούργια, άσχημα πράγματα ήταν ευχάριστο, ήταν ένα σύνθημα φιλελεύθερο και απομυθοποιητικό, εμπνευσμένο υποτίθεται από κείνο τον αέρα των ανέσεων και των αυτοματισμών που τόσο ζήλευε η προηγούμενη γενιά στα εμπορεύματα εισαγωγής. Το κοινό καλωσόρισε το σύνθημα και αδιαφόρησε για το γεγονός ότι τα αντικείμενα, τα παιγνίδια, τα δώρα, τα γκάτζετ, οι διακοσμήσεις, όλ' αυτά είχαν πάψει να αντανakλούν την προσοχή ή την τρυφερότητα εκείνων που τα έφτιαξαν και εμφανιζόταν σαν εκτρώματα προερχόμενα από τερατώδεις, ανώνυμες, πανομοιότυπες

μήτρες οι οποίες τροφοδοτούσαν ασταμάτητα τον εφιαλτικό αναδιπλασιασμό της ασχήμιας ως μοναδικής διεξόδου προς το μέλλον. Διότι το μέλλον ήταν άσχημο.

Αντίθετα, το χαριτωμένο πράγμα των παιδικών μας χρόνων έφερε πάνω του τα σημάδια της επαφής με το σώμα των ανθρώπων που το χρειάζονταν στ' αλήθεια και το τιμούσαν σαν να επρόκειτο για απόδειξη καλοτυχίας. Αν συνήθιζαν να φτιάχνουν τα παιχνίδια από ξύλο ήταν επειδή το ξύλο παρέμενε ζωντανό, κατοικημένο απ' το πνεύμα του δέντρου, το ξύλο ήταν ζεστό και ομιλητικό. Τα παιχνίδια σε υποδέχονταν σ' έναν εμψυχωμένο κόσμο όπου θα ήσουν φιλοξενούμενος -όχι εισβολέας. Τα παιχνίδια, και ίσως όλα τα πράγματα, διατηρούσαν τα μυστικά τους, εξέπεμπαν ένα είδος φλύαρου αλλά υπαινικτικού λόγου, που δεν ήταν παρά η αύρα, το χνώτο τους. Ακόμη και όταν τα απορροφούσε η ρουτίνα, παραδίδονταν σ' αυτήν μ' έναν κυματισμό που άφηνε μεγάλα περιθώρια ονειροπόλησης. Όταν καταστρέφονταν, βλέπαμε να καταστρέφεται μαζί τους και κάτι που ανήκε στην τάξη της σπανιότητας, αφού οι άνθρωποι ήταν φτωχοί, οπότε το πράγμα είχε γίνει αντιληπτό σαν δώρο του Θεού. Αλλά και σε ό,τι αφορούσε τους πλούσιους, η σπανιότητα δεν περνούσε ασυζητητί διότι οι πλούσιοι, όσο και αν δεν το παραδέχονταν, υπέφεραν απ' τις τύψεις και τον φόβο για το κακό μάτι, κι έτσι τοποθετούσαν με ευλάβεια τη σπανιότητα στο πολιτισμικό της πλαίσιο και οι περισσότεροι κατέληγαν ερασιτέχνες αντικέρ. Ήξεραν ότι το να συγκεντρώνεις τα πράγματα για την ομορφιά ή την κομψότητα τους σε απάλασσε απ' την κατηγορία ότι τα συγκεντρώνεις σαν εμβλήματα οικονομικής επιφάνειας.

Τώρα τα παιχνίδια ή τα μιμιπελό, πλαστικά ή μεταλλικά, όχι μόνον δεν μυρίζουν αλλά είναι φτιαγμένα κατευθείαν απ' το δίχως καταγωγή και ιδιότητες υλικό μηδέν. Μη μπορώντας να ζωντανέψουν τις νύχτες, σε προκαλούν, αναιδώς, να τα αντικαταστήσεις στα γρήγορα με καινούργια. Τα ξύλινα αντικείμενα λογοδοτούσαν υπέρ μιας στοργικής συννεοχής που το αίτημα της εκκρεμούσε, απεναντίας, τα μεταλλικά είναι κακόβουλα και φτηνά, ενώ δείχνουν εύχρηστα για να σε ξεγελάσουν, δηλαδή στο μέτρο που σε καλούν να τα ανταγωνιστείς καθώς γίνεσαι πράγμα ο ίδιος. Τα μάτια του ξύλινου αλόγου ήταν ζωγραφισμένα, ήταν ακίνητα και απλανή, ειδικά για να μπορέσεις να τα κινητοποιήσεις μέσω του φαντασιακού, σήμερα αυτή η συνάντηση του ανθρώπινου εσωτερικού βλέμματος με το παραπνοημένο βλέμμα του πράγματος έχει λησμονηθεί οριστικά. Η καταγωγή των πραγμάτων δεν είναι πια ανθρώπινη και ο αιγυπτιακός μηχανικός ήχος των ρολογιών, παρήγορος ή απειλητικός, έχει εξουδετερωθεί απ' το σιχαμερό θρόισμα μιας ύπουλης και απρόσωπης χρονικότητας που διαρκώς επιταχύνεται, πέρα από κάθε μαγεία.

Άλλωστε, το χειροποίητο πράγμα ήταν γεμάτο από σφάλματα κατασκευής, ατέλειες, μικρές παραδοξότητες και ανωμαλίες που εξασφάλιζαν τη ζωντάνια του, όπως τα σπίτια, φέρ' ειπείν, που οι άνθρωποι τα έχτιζαν για να τα κατοικήσουν εν ονόματι μιας Ιστορίας που αντιστεκόταν στην ανέγερση ομοιοτύπων ή μνημείων μεγαλομανίας. Πλέον, το στιλιζάρισμα της υπερσύγχρονης λειτουργικότητας, στον ακαθόριστο πυρήνα της οποίας οι διαπροσωπικές νύξεις έχουν σιγήσει εξαρχής, ισοπεδώνει ένα προς ένα όλα τα χαριτωμένα αντικείμενα που είχαμε κάποτε εφεύρει προκειμένου να αναζωογονήσουμε τις επιδεξιότητες μας ως ακροατές παραμυθιών και θρύλων. Τίποτα δεν θυμίζει εκείνη την ποιότητα των αριστοκρατικά γνήσιων πραγμάτων που κοιμούνταν πριν από τριάντα χρόνια στις σοφίτες. Μετακινήθηκαν στις βιτρίνες και πουλήθηκαν σαν απολιθώματα. Αγοράστηκαν, ναι, αλλά δεν ανήκαν πια στην αριστοκρατία των πραγμάτων ακριβώς γιατί δεν μπορούσαν να κοιμηθούν ξεχασμένα, είχαν χάσει το ύφος τους, την ικανότητα να διακρίνουν τους ιδιοκτήτες σε ευγενείς και άξεστους, την ωριμότητα που τους είχε παραχωρηθεί σαν προϋπόθεση για να συνομιλούν με τον χρόνο και τις αράχνες.

Επεξεργασία κειμένου:

Ερωτήσεις:

13. Αποδώστε περιληπτικά το νόημα του κειμένου. (10 σειρές)
14. Σε τι χρησίμευαν οι σοφίτες χτες και πως κατάντησαν σήμερα κατά το κείμενο μας;
15. Ποια είναι η άποψη του αρθρογράφου μας για τα αντικείμενα μιας χρήσης;
16. Τι είναι αυτό που υποκύπτει πρώτο στην αποσύνθεση της ταυτότητας του υλικού περίγυρου του σύγχρονου ανθρώπου στις δυτικές κοινωνίες;
17. Που οφείλεται η απώλεια ή η εξασθένηση των αρετών του χαριτωμένου πράγματος (αντικειμένου) κατά το κείμενο μας;
18. Η πτώχευση της σοφίας την παραίτηση από ποιο δικαίωμα του ανθρώπου σηματοδοτεί;
19. Ποιο ήταν το σύνθημα που διαλαλούσαν και διαλαλούν τα καινούργια και άσχημα πράγματα και πως αυτό έχει εκληφθεί από το κοινό;
20. Τι έφερναν μαζί τους τα χαριτωμένα πράγματα (π.χ.) παιχνίδια των παιδικών μας χρόνων;
21. Πως εκτιμούσαν και πως έδειχναν την προτίμηση τους στην σπανιότητα οι πλούσιοι αλλά και οι φτωχοί σε παλιότερους χρόνους;
22. Πως είναι τα παιχνίδια του σήμερα, πως κατασκευάζονται και σε τι διαφέρουν από τα παλιότερα;
23. Που έχει οδηγήσει το στιλιζάρισμα της υπερσύγχρονης λειτουργικότητας όσον αφορά τη χρήση αλλά και την αισθητική του πράγματος;

Ανάπτυξη Κειμένου:

Ερωτήσεις:

6. Αγοράζετε δώρα, πότε και γιατί;
7. Τι κάνετε με τα δώρα που σας χαρίζουν ιδίως με αυτά που δεν έχουν για σας μια κάποια χρηστική σημασία;
8. Τι αντιπροσωπεύει για σας το ωραίο, σας είναι εύκολο να το βρείτε στην υπερπλήρη έτσι και αλλιώς αγορά;
9. Υπάρχει κάτι που νοσταλγείτε σε κάποια εποχή όπως η δική σας, όπου οι παλιότεροι πολύ πιθανόν να υποστήριζαν πως έχει ότι μπορεί να επιθυμήσει κάποιος;

Έκθεση:

Θέμα: Είναι γεγονός πως στην εποχή μας η καταγωγή των περισσότερων πραγμάτων δεν είναι πια ανθρώπινη, το κάθε πράγμα στερείται με άλλα λόγια την ιδιαιτερότητα που θα του προσέδιδε το ανθρώπινο μεράκι, εάν είχε αυτό μεσολαβήσει προκειμένου για την κατασκευή του. Όλα μοιάζουν, όλα είναι ίδια, όλα είναι γιατί όχι και τέλεια. Πως όλη αυτή η κατάσταση κατά τη γνώμη σας επηρεάζει τη σχέση μας με τα πράγματα και πως αυτή διαμορφώνει την καταναλωτική μας συμπεριφορά; Τι γίνεται τελικά με το κριτήριο της αισθητικής του καθένα χωριστά αλλά και των πολλών (μάζας);

Οι οικολόγοι δεν μπορούν να αγνοήσουν τον καπιταλισμό (5) Του George Monbiot / The Guardian

Οι υποστηρικτές της ανάπτυξης ισχυρίζονται ότι μόνο οι πλούσιες χώρες διαθέτουν τα αναγκαία κεφάλαια για να προστατεύσουν το περιβάλλον. Επομένως, όσο μεγεθύνεται μια οικονομία, τόσο πιθανότερο είναι να λαμβάνει μέτρα κατά της μόλυνσης, να επενδύει σε νέες τεχνολογίες και να προστατεύει την άγρια πανίδα και χλωρίδα. Με άλλα λόγια, μια χώρα πρέπει να είναι εύπορη για να ακολουθήσει τον δρόμο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ωστόσο, η τεράστια πετρελαιοκηλίδα στον Κόλπο του Μεξικού θέτει αν αμφιβόλω τη βασιμότητα αυτής της άποψης. Η πλουσιότερη χώρα του κόσμου είχε αποφασίσει να μην εφαρμόσει μέτρα που θα μπορούσαν να αποτρέψουν την καταστροφή, με το επιχείρημα ότι αυτά τα μέτρα θα εμπόδιζαν την παραγωγή πλούτου. Η οικονομική μεγέθυνση και η συνακόλουθη αύξηση της ζήτησης για πετρέλαιο ώθησαν τις εταιρείες να ψάξουν για πετρέλαιο σε δύσκολα και επικίνδυνα σημεία. Βέβαια, το θλιβερό αυτό γεγονός δεν αρκεί να μας οδηγήσει σε μια συνολική απόρριψη των θέσεων των υποστηρικτών της μεγέθυνσης. Χρειαζόμαστε και άλλα στοιχεία.

Η επιθεώρηση της Αμερικανικής Ακαδημίας Επιστημών δημοσίευσε πρόσφατα μια έρευνα για τους ρυθμούς αποψίλωσης των δασών, σε παγκόσμια κλίμακα, από το 2000 έως το 2005. Το κράτος με τον χαμηλότερο ρυθμό αποψίλωσης ήταν η Δημοκρατία του Κονγκό, ενώ το κράτος με τον υψηλότερο ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες έχασαν 6% των δασών τους σε πέντε χρόνια. Πρόκειται για ένα ρυθμό έξι φορές ταχύτερο από τον αντίστοιχο της Ινδονησίας και δέκα φορές ταχύτερο από του Κονγκό. Για ποιον λόγο συνέβη αυτό; Απλούστατα, επειδή τα αναπτυσσόμενα κράτη δεν έχουν αρκετά χρήματα για να ανοίξουν δρόμους και να κάνουν επενδύσεις μέσα στα πυκνά δάση.

Αντιθέτως, τα πλούσια κράτη κατασπαταλούν τους δικούς τους φυσικούς πόρους και όχι μόνο. Οι περιβαλλοντικές καταστροφές που προκάλεσε η πετρελαϊκή βιομηχανία στο Εκουαδόρ και στη Νιγηρία δεν οφείλονται φυσικά στη ζήτηση για πετρέλαιο του Εκουαδόρ και της Νιγηρίας. Επίσης, η αποψίλωση των δασών στη Βραζιλία και την Ινδονησία τροφοδοτείται από την ακόρεστη ζήτηση του Δυτικού κόσμου για ξυλεία και κρέας. Όταν λοιπόν υπολογίζουμε το ενεργειακό αποτύπωμα της κάθε χώρας στον πλανήτη, θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη και τις εκπομπές αερίων που παράγονται σε τρίτες χώρες, προκειμένου να ικανοποιηθεί η εσωτερική ζήτηση. Για παράδειγμα, μια άλλη έρευνα της Ακαδημίας Επιστημών υπολογίζει ότι η παραγωγή των αγαθών που εισάγει ετησίως το Ηνωμένο Βασίλειο απαιτεί την έκλυση 253 εκατ. τόνων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Όταν λάβουμε υπόψη και αυτήν την ποσότητα, τότε αντιλαμβανόμαστε ότι η χώρα όχι μόνο δεν μείωσε τις εκπομπές ρύπων σε σχέση με το 1990, αλλά τις αύξησε κίολας δραματικά. Εν ολίγοις, η παραγωγή πλούτου καταστρέφει το περιβάλλον.

Παρ' όλα αυτά, οι οικολόγοι έχουν απορροφηθεί από το πνεύμα του καπιταλισμού. Αντί να προσπαθούν να προστατεύσουν τη φύση από τις ανθρώπινες παρεμβάσεις, μάχονται να βρουν τρόπους για τη διατήρηση του βιοτικού επιπέδου των Δυτικών κοινωνιών στο σημείο που βρίσκεται σήμερα. Υποστηρίζουν ότι θα πρέπει να αντικαταστήσουμε τις παλιές μας τεχνολογίες με νέες –αιολικά πάρκα, φωτοβολταϊκά συστήματα κ. λπ. – οι οποίες επίσης βλάπτουν τη βιοποικιλότητα. Το πρόβλημα της προστασίας του περιβάλλοντος, όμως, δεν είναι μηχανολογικό. Το ζήτημα είναι να διασωθεί η βιοποικιλότητα, όχι ο βιομηχανικός πολιτισμός.

Ο Βρετανός συγγραφέας Πολ Κίνγκσνορθ, συνιδρυτής του Προγράμματος Σκοτεινό Βουνό (Dark Mountain Project), υποστηρίζει ότι είναι ήδη αργά για τον πολιτισμό

μας. Ζούμε σε ένα οικονομικό σύστημα που βασίζεται αποκλειστικά στην οικονομική μεγέθυνση για να επιβιώσει, κάτι το οποίο δεν είναι βιώσιμο μακροπρόθεσμα. Αντί λοιπόν να χάνουμε τον χρόνο μας προσπαθώντας να περιορίσουμε τις συνέπειες της ανάπτυξης, λέει ο Κίνγκσνορθ, καλά θα κάνουμε να αναζητήσουμε τρόπους επιβίωσης μετά την πτώση του πολιτισμού.

Αν και συμμαρίζομαι την ανησυχία του για την καταστροφή που έχει ήδη συντελεστεί, νομίζω ότι ο Κίνγκσνορθ κάνει ένα λογικό άλμα. Ο βιομηχανικός πολιτισμός έχει αποδειχθεί μέχρι σήμερα πολύ πιο ανθεκτικός απ' ό, τι περιμέναμε. Τα αποθέματα ενεργειακών πόρων που διαθέτει ο πλανήτης είναι πολύ μεγαλύτερα από τις προβλέψεις που κατά καιρούς έχουν γίνει. Όταν οι τιμές το επιτρέψουν, οι ενεργειακές εταιρείες θα αρχίσουν να εξορύσσουν υδρογονάνθρακες από όλο και μεγαλύτερα βάθη.

Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι ο βιομηχανικός πολιτισμός δεν θα καταρρεύσει κάποια στιγμή, όπως και όλοι οι προηγούμενοι πριν από αυτόν. Αλλά αυτό θα αργήσει να γίνει, ίσως όχι αυτόν τον αιώνα, ούτε και τον επόμενο. Αν τον αφήσουμε ανεξέλεγκτο, θα πάρει στον λαιμό του και τον πλανήτη μας ολόκληρο, μαζί με την πτώση του. Επομένως, αν και οι ανεμογεννήτριες δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα, τουλάχιστον δίνουν μια προσωρινή ανακούφιση στον πλανήτη μας. Οι οικολόγοι λοιπόν θα πρέπει να υποστηρίζουμε τις νέες τεχνολογίες, απορρίπτοντας ταυτόχρονα την ιδεολογία της αέναης μεγέθυνσης. Εξάλλου, υπάρχουν κατακτήσεις του βιομηχανικού πολιτισμού που αξίζει να υπερασπιστεί κανείς – η περίθαλψη, η εκπαίδευση, η υγιεινή και η διατροφή. Καταλαβαίνω ότι η θέση αυτή είναι πολύ πιο βαρετή από την επαναστατική απόρριψη του ανθρωποκεντρικού πολιτισμού. Τουλάχιστον, όμως, είναι καλύτερη από όλες τις εναλλακτικές που έχουμε μπροστά μας.

Επεξεργασία κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Αποδώ στε περιληπτικά το νόημα του κειμένου. (10 σειρές)
2. Τι ισχυρίζονται οι υποστηρικτές της ανάπτυξης αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος;
3. Μια χώρα είναι απαραίτητο να είναι εύπορη προκειμένου να ακολουθήσει τον δρόμο της βιώσιμης ανάπτυξης;
4. Τι ακριβώς συνέβη στην περίπτωση της πετρελαιοκηλίδας στον Κόλπο του Μεξικού;
5. Η οικονομική μεγέθυνση και η αύξηση της ζήτησης για πετρέλαιο σε τι συμπεριφορές ώθησε τις πετρελαϊκές εταιρείες;
6. Τι αποδεικνύει η έρευνα που δημοσιεύτηκε στην Επιθεώρηση της Αμερικανικής Ακαδημίας Επιστημών σχετικά με τους ρυθμούς αποψίλωσης των δασών;
7. Πως χρησιμοποιούν τα πλούσια κράτη τους φυσικούς γενικότερα πόρους;
8. Τι πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας, όταν υπολογίζουμε το ενεργειακό αποτύπωμα της κάθε χώρας στον πλανήτη;
9. Τι ακριβώς εννοεί ο συγγραφέας του κειμένου μας όταν ισχυρίζεται ότι οι οικολόγοι έχουν απορροφηθεί από το πνεύμα του καπιταλισμού;
10. Ποια είναι η άποψη του Βρετανού συγγραφέα Πολ Κίνγκσνορθ, για τον πολιτισμό μας;
11. Γιατί ο συγγραφέας του κειμένου μας παρότι συμμαρτίζει την ανησυχία του Κίνγκσνορθ για τον πολιτισμό μας ισχυρίζεται ότι αυτός κάνει – σχετικά με τις απόψεις του- ένα λογικό άλμα;
12. Μέχρι να καταρρεύσει ο βιομηχανικός πολιτισμός ποια θα πρέπει να είναι η ορθή κατά τον συγγραφέα του κειμένου μας συμπεριφορά των οικολόγων;

Ανάπτυξη Κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Ποια είναι η άποψη σας για τις εναλλακτικές μορφές ενέργειας; (αιολική ενέργεια-φωτοβολταϊκά)
2. Γνωρίζετε ποια είναι η επίσημη στάση και εάν ακολουθούνται κάποιες αντίστοιχες πρακτικές γύρω από τις εναλλακτικές μορφές ενέργειας στη χώρα σας;
3. Συμμαρτίζετε και γιατί την ανησυχία του Πολ Κίνγκσνορθ, για το μέλλον του πολιτισμού μας;

Έκθεση:

Θέμα: Το τελευταίο διάστημα όλη η ανθρωπότητα παρακολουθεί το πως εξελίσσεται ένα εξαιρετικά επικίνδυνο και με απρόβλεπτες συνέπειες για όλη τη γη πυρηνικό ατύχημα που έγινε στην Ιαπωνία. Στη χώρα σας εντωμεταξύ έχετε δυο εργοστάσια παραγωγής πυρηνικής ενέργειας. Θα πρέπει και γιατί κατά τη γνώμη σας να λειτουργούν; Ποια είναι η επίσημη θέση απέναντι σ' αυτό το ζήτημα της πολιτείας αλλά και της πλειοψηφίας των κατοίκων της χώρας σας; Μπορείτε να φανταστείτε το μέλλον σας χωρίς αυτά;

Ζώντας μια ζωή κοντά σε νέα παιδιά, φοιτητές κυρίως αλλά και μαθητές, και πιστεύοντας στη δύναμη και στην αξία του λόγου, δέχτηκα την ευθύνη της προεδρίας στην Επιτροπή της Βουλής των Εφήβων. Θα ομολογήσω ότι ξεκίνησα με επιφυλάξεις για τη λειτουργία αυτού του θεσμού στην πράξη, αλλά και με μια αισιόδοξη προσδοκία που γεννά η γνώση ότι ο ίδιος ο θεσμός λειτουργεί δημιουργικά από καιρό στις περισσότερες και μεγαλύτερες χώρες της Ευρώπης. Η αισιοδοξία μου ενισχύθηκε από τις συνεχείς προσπάθειες βελτίωσης της λειτουργίας του θεσμού που καταβάλλονται τα τελευταία χρόνια. Αλλά κύρια πηγή μιας αισιόδοξης προοπτικής υπήρξε η ζωντανή επαφή μου με νέους και νέες από όλη την Ελλάδα, μαθητές τώρα της Γ' Λυκείου, που επελέγησαν από την περασμένη χρονιά ως εκπρόσωποι των σχολείων της περιφέρειάς τους με την ιδιότητα του «εφήβου βουλευτή»: 260 μαθητές από την Ελλάδα, 20 από την Κύπρο, 20 από την Ομογένεια, συνολικά 300 μαθητές και μαθήτριες (με τις μαθήτριες να υπερτερούν αριθμητικά).

Η έκπληξη ή μάλλον οι εκπλήξεις:

Έκπληξη πρώτη: Οι έφηβοι, στην πλειονότητα τους, δεν χρησιμοποίησαν «ξύλινη γλώσσα». Εκφράστηκαν ζωντανά, δηλωτικά, βιωματικά, με παρρησία που δεν έγινε θράσος, με έντονη αμφισβήτηση και κριτική έως επικριτική στάση που δεν έφτασε στην πρόκληση, με εύστοχες κατά το πλείστον παρατηρήσεις που χωρίς να διεκδικούν πάντοτε πρωτοτυπία είχαν το κύρος της προσωπικής μαρτυρίας. Βγήκαν στην επιφάνεια ευαισθησίες, εκτιμήσεις, προτάσεις, μαρτυρίες, επισημάνσεις, προβλήματα, βιώματα, καταστάσεις που άφησαν να φανούν γνωστά αλλά και άγνωστα στους πολλούς προβλήματα της Παιδείας μας.

Έκπληξη δεύτερη: Επιβεβαιώθηκε η άποψη που υποστηρίζουμε οι γλωσσολόγοι και πολλοί άλλοι ότι αποτελεί μύθο η υπεργενίκευση, που συχνά ακούγεται και αναπαράγεται, ότι οι νέοι στη χώρα μας μιλούν με 100 ή 200 (μερικοί τις ανεβάζουν γενναϊόδωρα και σε 500...) λέξεις! Τριακόσιοι νέοι - ένα καλό δείγμα - εκφράστηκαν με πολύ καλή χρήση της ελληνικής γλώσσας, που η ποιότητα της αυξομειωνόταν βεβαίως ανάλογα με τον μαθητή, αλλά που έμεινε γενικά σε ένα πολύ καλό επίπεδο (σημασιολογικά και γραμματικοσυντακτικά), χωρίς να λείψουν και κάποια λάθη, που όμως ακούγονται συχνά και από μας τους μεγάλους. Ό, τι χρειάζεται ακόμη πολλή δουλειά σε πολλά επίπεδα - και στο σχολείο - για να βελτιωθεί η ποιότητα στη χρήση της γλώσσας μας είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο. Από τις στήλες αυτές έχω επανειλημμένως και αναλυτικά μιλήσει για αυτό το θέμα. Ό, τι όμως «η πηγή του κακού», του όποιου ποιοτικού προβλήματος της γλώσσας μας, είναι οι νέοι λόγω της γλώσσας-κώδικα που χρησιμοποιούν σε μερικές νεανικές παρέες, αποτελεί ισχυρισμό που όχι μόνο δεν ευσταθεί αλλά και παροδηγεί ως προς τις πραγματικές αιτίες του προβλήματος.

Έκπληξη Τρίτη: Διαπιστώθηκε μια βαθιά πικρία, που γινόταν συχνά καταγγελία, των μαθητών εις βάρος των καθηγητών τους. Τους καταλογίζουν αδιαφορία, μειωμένο επαγγελματισμό και ανεπαρκή κατάρτιση (συγκρίνοντας τους συχνά με τους φροντιστές τους!). Ό, τι υπάρχουν και τέτοια κρούσματα δεν μπορεί έντιμα να αμφισβητηθεί. Αλλά πρέπει αφενός να αναζητηθεί η βαθύτερη αιτία αυτού του φαινομένου, αφετέρου πρέπει να απορριφθεί η γενίκευση αυτής της αιτίας. Οι δάσκαλοι γίνονται - αυτή είναι η πραγματικότητα - στόχος μιας διάχυτης δυσαρέσκειας των νέων, επωμιζόμενοι τις ευθύνες της κοινωνίας και της Πολιτείας, οι οποίες με τα λάθη και τις παραλείψεις τους έχουν εκθρέψει ό, τι συμβαίνει στην Εκπαίδευση. Αυτό το γεγονός «χρεώνονται» οι διδάσκοντες, που είναι και αυτοί θύματα του ίδιου συστήματος. Ωστόσο, αυτή η εκτεταμένη κραυγή και κατακραυγή

των μαθητών για τους δασκάλους τους πρέπει να μας προβληματίσει ως κοινωνία, όσο και αν είναι άδικη ως υπεργενίκευση.

Τέταρτη έκπληξη: Η γεύση που μένει από τους λόγους - και τα ιδιωτικά λόγια - των μαθητών είναι μια απώθηση για το σχολείο εξαιτίας κυρίως του ισχύοντος εκπαιδευτικού συστήματος (περιεχομένου των σπουδών, εισαγωγικών εξετάσεων, επιβάρυνσης με φόρτο γνώσεων και πληροφοριών που δεν μένουν ως γνώση κ.λπ.) και μιας αίσθησης υπερβολικού φόρτου, άγχους και κόπωσης. Όλα αυτά μαζί μεταβάλλονται σε απώθηση έως απέχθεια. Πρόκειται για ένα μείζονος σημασίας γεγονός που πρέπει να μας προβληματίσει. Αν ως κοινωνία - παρά τις αγαθές προθέσεις όλων και τις όποιες προσπάθειες των αρμοδίων - έχουμε οδηγήσει τους μαθητές να απεχθάνονται την εκπαίδευση που τους παρέχουμε με μεγάλο οικονομικό κόστος και με ευθύνη τόσων υπουργών και κυβερνήσεων, τότε έχουμε οξύ πρόβλημα όχι ως σχολείο αλλά ως κοινωνία. Και αυτό το πρόβλημα, που αναδύεται από τη Βουλή των Εφήβων είναι καίριο μήνυμα, που και μόνο αυτό δικαιώνει την ύπαρξη αυτού του θεσμού, βελτιωμένου, ανεξαρτητοποιημένου και κατάλληλα προβεβλημένου.

Πέμπτη (όχι έκπληξη, αλλά) κατάπληξη έως καταπληξία (σοκ) αυτή τη φορά: Προκλητική απουσία βουλευτών και, φαινομενικά τουλάχιστον, πλήρης αδιαφορία τους να ακούσουν τη φωνή των Εφήβων!

Συμπέρασμα. Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί, τα έντυπα μέσα ενημέρωσης και κυρίως οι τηλεοπτικοί σταθμοί αντί να προβάλλουν κατά κόρον τις καταλήψεις και διάφορες μορφές παραβατικότητας των νέων (γεννώντας, άθελα τους, πρότυπα και «ήρωες»), ας φέρουν σε συζητήσεις και στα δελτία ειδήσεων μερικά από τα παιδιά αυτά, για να ακουστεί η αγνή φωνή και η αυθόρμητη μαρτυρία τους που ίσως συγκινήσει ή και συγκλονίσει αυτούς που παίρνουν αποφάσεις για όσα αφορούν την Εκπαίδευση και τη ζωή τους.

(ΤΟ ΒΗΜΑ 10 /2/2008)

Επεξεργασία κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Αποδώστε περιληπτικά το νόημα του κειμένου. (10 σειρές)
2. Ποια ήταν η γνώμη του αρθρογράφου μας για τη Βουλή των Εφήβων, πριν κληθεί να συμμετάσχει σ' αυτήν;
3. Για ποιο λόγο αισιοδοξεί ο αρθρογράφος μας αναφορικά με την εξέλιξη του θεσμού της Βουλής των Εφήβων;
4. Πως αξιολόγησε τη γλώσσα των μαθητών που συμμετείχαν στις εργασίες της Βουλής των Εφήβων ο Γ. Μπαμπινιώτης;
5. Ισχύει κατά τον ο Γ. Μπαμπινιώτη η υπεργενίκευση, που ακούγεται συχνά και αναπαράγεται, ότι οι νέοι, δηλαδή, μιλούν με 100 ή 200 λέξεις;
6. Είναι ανάγκη να βελτιωθεί η ποιότητα στη χρήση της γλώσσας των νέων, ποιος θα πρέπει να το κάνει αυτό;
7. Ποια είναι η στάση των μαθητών απέναντι στους καθηγητές τους και τι τους καταλογίζουν;
8. Ευσταθούν και σε ποιο βαθμό οι κατηγορίες που εκτοξεύονται από μέρους των μαθητών εναντίον των δασκάλων τους;
9. Σε ποια σημεία σύμφωνα με τα λεγόμενα των μαθητών εντοπίζονται τα αρνητικά και γενικά οι παθογένειες του εκπαιδευτικού συστήματος;
10. Ποια ήταν για τον αρθρογράφο μας η δυνατότερη έκπληξη από την εμπειρία του της συμμετοχής στη Βουλή των Εφήβων;
11. Τι προτείνει στα ΜΜΕ ο Γ. Μπαμπινιώτης αναφορικά με την ανάδειξη του περιεχομένου και γενικά των εργασιών της Βουλής των Εφήβων;

Ανάπτυξη Κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Υπάρχει στη χώρα σας ο θεσμός της Βουλής των Εφήβων; Αν ναι, πως λειτουργεί; Έχετε πάρει ποτέ μέρος σ' αυτόν;
2. Ποια είναι η άποψη σας για το επίπεδο της γλώσσας που χρησιμοποιούν οι νέοι στη χώρα σας και ποια είναι, επίσης, η κρατούσα για το ίδιο θέμα άποψη;
3. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας κάποια ζητήματα στο χώρο της εκπαίδευσης στη χώρα σας που θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με διαφορετικό τρόπο απ' ότι σήμερα;

Έκθεση:

Θέμα: Οι έφηβοι στο άρθρο μας διαμαρτύρονται και αντιδρούν για διάφορες ατέλειες και στρεβλώσεις στο χώρο της εκπαίδευσης. Πιστεύετε ότι ως οι άμεσα ενδιαφερόμενοι έχουν δικαίωμα έκφρασης και λόγου και, αν ναι, πως θα μπορούσαν να αξιολογηθούν και να αναδειχθούν οι απόψεις τους και οι επιθυμίες τους; Ποιος θα πρέπει να είναι τελικά ο ρόλος της πολιτείας απέναντι στον καταγγελτικό τους λόγο; (χρησιμοποιείστε παραδείγματα ει δυνατόν σχετικά με αντίστοιχα προβλήματα που εντοπίζετε στο χώρο της εκπαίδευσης στη χώρα σας)

Μπορεί να τεκμηριωθεί η απόφαση ευθανασίας; του Στ. Ν. Αλαχιώτη

Το δίλημμα του τερματισμού της ζωής ενός πάσχοντος βασανίζει πιο συχνά απ' ό, τι φανταζόμαστε συγγενείς και γιατρούς. Υπάρχει όμως τρόπος να τεκμηριωθεί επιστημονικά και ηθικά μια τέτοια αναγκαιότητα ; Ο ηθοποιός των δύο Όσκαρ Μάικλ Κέιν «εξομολογήθηκε» πρόσφατα ότι βοήθησε, διά του γιατρού, τον πατέρα του να «φύγει» το 1995, ενώ ο ασθενής δεν ήταν σε θέση να εκφράσει τη βούληση του. Είχε κάνει ο γιος του το σωστό ή υπό το βάρος των τύψεων του ομολόγησε το παλαιό μυστικό του; «*Κάποιος να με σκοτώσει*» εκλιπαρεί ο παράλυτος Βρετανός Νίκλινσον, ο οποίος δεν μπορεί να διώξει από το σώμα του ούτε μια μύγα. Κατά πόσον όμως είναι ελεύθερη η βούληση και του ασθενούς αυτού;

Από την εποχή του Ιπποκράτη

Το ζήτημα της ευθανασίας είχε τεθεί από την εποχή του Ιπποκράτη του Κώου, όπου στον ομώνυμο όρκο ο γιατρός ορκιζόταν «*να μη δώσει ποτέ θανατηφόρο φάρμακο σε κανέναν αν το ζητούσε*». Σήμερα το θέμα της ευθανασίας στροβιλίζεται ανάμεσα στη δίνη πολυποίκιλων απόψεων, ηθικοφιλοσοφικών, επιστημονικών, νομικοοικονομικών και πολιτικοκοινωνικών, δίχως όμως να συζητείται σε βάθος ο παρονομαστής της ελεύθερης βούλησης. *Ευθανασία σημαίνει την τεκμηριωμένη απόφαση και πράξη τερματισμού της ζωής ενός ανίατου αρρώστου*. Πώς τεκμηριώνεται όμως μια τέτοια απόφαση; Στο γνωστό ολλανδικό μοντέλο λ.χ. κριτήρια είναι: το αίτημα του ασθενούς να είναι προϊόν ελεύθερης βούλησης, να υποφέρει αόρητα, να έχουν εξαντληθεί όλες οι προσπάθειες ανακούφισης του, να γνωρίζει την κατάσταση και να υπάρχουν οι γνώμες δύο γιατρών. Ο χειρισμός του δικαιώματος να πεθάνει κάποιος διακρίνεται στην εκούσια ενεργητική ευθανασία ύστερα από πειστική απαίτηση του ασθενούς και στη μη εκούσια παθητική ευθανασία που αφορά την ευθανάτωση ατόμων που δεν το ζήτησαν ποτέ.

Ποικιλία νομοθετικών ρυθμίσεων

Στην Ολλανδία, στο Βέλγιο και πιο πρόσφατα (2009) στο Λουξεμβούργο η ευθανασία έχει αποποινικοποιηθεί. Νόμος για τη μη εκούσια παθητική ευθανασία ψηφίστηκε το 2009 στην Πολιτεία Ουάσιγκτον των ΗΠΑ και το 1999 στο Όρεγκον και αφορά ασθενείς με προσδόκιμο όριο ζωής μικρότερο των έξι μηνών. Η ευθανασία είναι από τα τελευταία ζητήματα που εντάσσονται στη νομοθεσία διαφόρων χωρών, με ορισμένες να μιμούνται το ολλανδικό μοντέλο, που όμως κατέληξε στο ότι μόνο 2% των θανάτων αποτελούν πράξεις εκούσιας ευθανασίας. Στην Ελλάδα ο νόμος είναι ιδιαίτερα σαφής και απαγορευτικός και δεν υπάρχει κοινωνική πίεση νομιμοποίησης της ευθανασίας. Οι ναζιστές βέβαια είχαν απλοποιήσει τη λύση όταν έκαναν τον «*αγώνα κατά των γενετικών νοσημάτων*» θανατώνοντας 70.273 άτομα στους θαλάμους αερίων- αυτοί όμως ήταν ναζιστές και ο ελεύθερος κόσμος δεν είναι. Ωστόσο βλέπουμε να υπάρχουν χώρες που αποποινικοποιούν την ευθανασία παρακάμπτοντας και απλοποιώντας πολλά πράγματα, με αποτέλεσμα να ενίστανται οι ελεύθερα σκεπτόμενοι άνθρωποι που πίσω από την ανοχή της ευθανασίας βλέπουν και οικονομικά κίνητρα για ασφαλιστικούς λ.χ. οργανισμούς ή ακόμη και κληρονόμους, τα οποία υποβαθμίζουν τη σημασία της ανθρώπινης ζωής.

Πότε εγείρεται το ζήτημα

Η μόνη περίπτωση νομιμοποίησης της ευθανασίας που συζητείται σοβαρά είναι η ύπαρξη πλήρους εγκεφαλικού θανάτου- και του φλοιού του, δηλαδή, και του στελέχους του, όχι του μερικού, καθώς παρουσιάστηκαν περιπτώσεις ανάνηψης ασθενών που ήταν πολλά χρόνια σε κώμα. Φιλοσοφικοηθικά σοφίσματα του τύπου ότι δεν υπάρχει ηθικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στη θανάτωση κάποιου και στο να τον αφήσουμε να πεθάνει δεν έχουν ιδιαίτερη ισχύ- ή ακόμη ότι υπάρχει αναλογία

ανάμεσα στο δικαίωμα της άρνησης θεραπείας από κάποιον και της παρεμβατικής ευθανάτωσης του. Δεν υπάρχει επίσης διεθνής συμφωνία σχετική με την ηθική διαφορά στο να αφήσουμε λ.χ. ένα βαριά ανάπηρο νεογέννητο να πεθάνει ή να το σκοτώσουμε. Δηλαδή, θα πρέπει να αποφασίσει η φύση για το τέλος ή θα διαπραχθεί έγκλημα; Στη συζήτηση αυτή δεν πρέπει να συγχέονται οι ανάγκες του παιδιού με εκείνες των γονιών ή της κοινωνίας ούτε να επιβάλλονται οι αξίες των γονιών και της κοινωνίας πάνω στα δικαιώματα του παιδιού. Στον ίδιο τόνο ευθανατικά επιχειρήματα της μορφής ότι ο ασθενής θα υποφέρει άσκοπα ή τα περί αυτοδιάθεσης του εαυτού μας, περί αυτόνομων υπάρξεων και άλλα σχετικά έχουν νόημα για άλλα πράγματα, όχι όμως για τη ζωή και τον θάνατο. Διότι ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ζώο με πολυποικίλους δεσμούς αγάπης που ενδυναμώνονται και με τον πόνο. Γι' αυτό η διάσπαση τέτοιων δεσμών προκαλεί αλυσιδωτές αντιδράσεις. Σε άλλο επίπεδο, βέβαια, η Εκκλησία θεωρεί ότι ο ασθενής δεν μπορεί να παραιτηθεί από ένα καθήκον (της ζωής) που οφείλει στον Θεό, το οποίο μόνο αυτός μπορεί να επιτελέσει.

Πόσο ελεύθερη είναι η βούληση;

Ωστόσο οι συγκλίνοσες αυτές προβολές θα πρέπει να εκταθούν στο κατά πόσον είναι ελεύθερη η βούληση του ανθρώπου, ακόμη και του υγιούς. Διότι η σκέψη μας αντανακλάται μέσα από το κοσμοεπίδωλο που μορφοποιούμε διά της μάθησης, της γνώσης, των εμπειριών, χωρίς όμως να κατακτούμε ποτέ την απόλυτη αλήθεια, καθώς τα γονίδια από μόνα τους δεν αρκούν για την ελεύθερη βούληση μας- το παιδαγωγικό περιβάλλον είναι εξίσου ή και περισσότερο καταλυτικό. Ο ιπποκρατικός αφορισμός *«ωφελείν ή μη βλάπτειν»* (*«να ωφελεί ο γιατρός παρά να βλάπτει»*) διαστρεβλώνεται κι αυτός με το επιχείρημα ότι είναι προτιμότερο να ευθανατώνουμε τους ανίατους προκειμένου να μην τους προξενήσουμε υπέρμετρη βλάβη! Με τον ιλιγγιώδη όμως ρυθμό που καλπάζει η σύγχρονη βιοϊατρική γνώση ποιος μπορεί να αρνηθεί ότι η ανακουφιστική και παρηγορητική παράταση της ζωής ενός ανίατου ασθενούς δεν είναι εφικτή σήμερα και ενδεχομένως η ίαση του πολύ σύντομα;

Ο κάθε ευσυνειδητός και πεπαιδευμένος λοιπόν γιατρός ή συγγενής θα πρέπει να θυμάται τις ηθικές ιατρικές αρχές του Ιπποκράτη περί φιλανθρωπίας, φιλευσπλαχνίας και αφοσίωσης στον άρρωστο δρώντας ανάλογα, επιβραδύνοντας ανακουφιστικά τον θάνατο και όχι επιταχύνοντας τον· να αξιολογεί, δηλαδή, σωστά τις δήθεν συνηγορούσες ακραίες ευθανατικές συνθήκες προκειμένου να αποτραπεί ο ασθενής από την επιθυμία για υποβοηθούμενη αυτοκτονία, καθώς ο πόνος και η απογοήτευση του καμπυλώνουν την ελεύθερη βούληση του. Άλλωστε είναι γνωστές περιπτώσεις πλήρους αλλαγής της βούλησης για τη ζωή διασωσμένων από επιχειρηθείσα αυτοκτονία. Στο ερώτημα λοιπόν πότε επιτρέπεται σε έναν γιατρό να σταματήσει τη ζωή ενός ασθενούς η απάντηση είναι ποτέ. Διότι, όπως είχε γράψει και ο Ευγένιος Βούλγαρης στη Διατριβή του περί ευθανασίας το 1804, *«ελεύθερος είναι εκείνος που ούτε αγωνιά και λυπάται πολύ ούτε ταραάζεται και φοβάται χωρίς μέτρο όταν θυμάται το επισφράγισμα της παρούσας ζωής του, δηλαδή το τέλος, τον θάνατο»*. Πόσο ελεύθερος λοιπόν είναι ένας ανίατος ασθενής που αγωνιά, λυπάται και φοβάται τους πόνους του; Και συνακόλουθα πόσο ελεύθερη βούληση εκφράζει όταν πιέζει για να *«φύγει»*; Αλλά πόσο ελεύθερος είναι συνειδησιακά και ο επιχειρών την ευθανασία άλλου; Οι απαντήσεις είναι αυτονόητες. Και όταν ο ευθανατικός πυλώνας είναι η ύπαρξη ελεύθερης βούλησης του ασθενούς, που συνήθως δεν υπάρχει, τότε όλο το οικοδόμημα καταντά αίοιο. Γι' αυτό θα πρέπει να αρχίσει μια άλλη συζήτηση που να βασίζεται όχι στη φιλοσοφική θεώρηση της ζωής αλλά στη βιολογική αντίληψη της, για να μην καταντά τραγέλαφος η διεκυστίνδα ανάμεσα στη ματαιότητα της αθανασίας που επιδιώκουν ορισμένοι και στην αδικία της ευθανασίας που καλλιεργούν άλλοι.

Επεξεργασία κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Αποδώστε περιληπτικά το νόημα του κειμένου. (10 σειρές)
2. Ποιος κυρίως βασανίζει το δίλημμα του τερματισμού της ζωής ενός ανίατου αρρώστου;
3. Από ποιον πρωτοτέθηκε το ζήτημα της ευθανασίας και τι υποστήριζε αυτός σχετικά με το όλο θέμα;
4. Πώς ορίζεται η ευθανασία;
5. Πώς τεκμηριώνεται η αποδοχή του αιτήματος για ευθανασία στο ολλανδικό μοντέλο;
6. Ποιες νομοθετικές ρυθμίσεις ισχύουν σε χώρες πλην της Ολλανδίας σχετικά με το ζήτημα της ευθανασίας;
7. Τι ισχύει στην Ελλάδα γύρω από το ζήτημα της ευθανασίας;
8. Ποια ήταν η στάση των Ναζί απέναντι στους ανίατους αρρώστους;
9. Πόσο επικίνδυνη μπορεί να είναι η αποποινικοποίηση της ευθανασίας, εάν παρακάμψει και απλοποιήσει κανείς τα πράγματα;
10. Ποια είναι κατά τον Αλαχιώτη η μόνη περίπτωση νομιμοποίησης της ευθανασίας που μπορεί να συζητηθεί σοβαρά;
12. Ο ιπποκρατικός αφορισμός «*ωφελείν ή μη βλάπτειν*» περιορίζει ή όχι την ελεύθερη βούληση του ασθενούς;
13. Πώς θα πρέπει ένας ευσυνείδητος και πεπαιδευμένος γιατρός ή συγγενής να αντιμετωπίζει έναν ασθενή που ζητά το τέλος του μέσω ευθανασίας;
14. Τι έγραψε ο Ευγένιος Βούλγαρης στη Διατριβή του περί ευθανασίας (1804) σχετικά με τη ζωή και το θάνατο;

Ανάπτυξη Κειμένου:

Ερωτήσεις:

1. Ανήκει στη δημόσια συζήτηση της χώρα σας το ζήτημα της ευθανασίας; Ποια είναι η κυρίαρχη άποψη γύρω απ' αυτό, ιδιαίτερα στους χώρους της ιατρικής ή της εκκλησίας;
2. Ποια είναι η ισχύουσα νομοθεσία στη Δημοκρατία της Τσεχίας γύρω από το ζήτημα της ευθανασίας;
3. Απαριθμείστε τα ευθανατικά επιχειρήματα τα οποία αναφέρει και στη συνέχεια αντικρούει ο Αλαχιώτης στο κείμενο;

Έκθεση:

Θέμα: Στο δοκίμιο μας εκτίθενται απόψεις που αφορούν το ζήτημα της ευθανασίας και τη σχετική μ' αυτό επιχειρηματολογία προκειμένου για την νομιμοποίηση της ή όχι. Πως αξιολογείτε την άποψη του Αλαχιώτη ότι το θέμα θα πρέπει να συζητηθεί όχι στη φιλοσοφική θεώρηση της ζωής, όπως γίνεται συνήθως, αλλά στη βιολογική αντίληψη της; Πόσο θα πρέπει να μετράει κατά τη γνώμη σας εν τέλει η βούληση του ασθενούς, των οικείων του και του γιατρού προκειμένου να επιλεγεί η λύση της ευθανασίας;